

โครงการสร้างฐานข้อมูลการศึกษาศิลปะหลังสมัยใหม่ และงานประติมากรรมของแอลลิแกนเดอะ แคลเดอ เพื่อพัฒนาสู่แนวโน้มการออกแบบเครื่องประดับ

รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ

สาขาวิชาการออกแบบทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

ผลการศึกษาพบว่าปัจจุบันการออกแบบเครื่องประดับต่างประเทศ โดยเฉพาะแถบประเทศยุโรป การออกแบบเครื่องประดับรวมถึงการผลิตไม่ใช่รูปแบบเครื่องประดับแบบคลาสสิกเป็นหลักเช่นอดีต แต่เป็นเครื่องประดับแฟชั่น เครื่องประดับที่ทำจากเพชรเทียม พลอยเทียม อัญมณีสังเคราะห์ และใช้วัสดุอื่น เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก ลูกบิด มาผลิตเป็นเครื่องประดับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการขาดแคลนวัสดุจริงที่มีราคาสูง แต่ส่วนหนึ่งสันนิษฐานว่า แนวคิดของศิลปินยุคศิลปะหลังสมัยใหม่ มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการออกแบบและการใช้วัสดุผลิตเครื่องประดับด้วย แนวคิดและการสร้างงานศิลปะหลังสมัยใหม่ ที่มีเสรีภาพ อิสระภาพ และความคิดสร้างสรรค์แบบแปลกแยก แตกต่าง ผิดรูป ผิดที่ ผิดทาง ไม่อยู่ในกฎระเบียบที่ศิลปินเคยยึดถือเป็นแบบอย่างอีกต่อไป ความคิดแปลกแยกนี้ มีมาตั้งแต่ยุคศิลปะดาดา และศิลปะป๊อปอาร์ต โดยการสร้างงานศิลปกรรม จิตรกรรมที่ให้ความรู้สึกประหลาด เกิดรูปแบบศิลปะที่ดูแล้วน่าตกใจ สร้างความฉงนสงสัยให้กับผู้ดู และไม่อยู่ในกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนหรือประณีต เช่น ศิลปะสมัยใหม่ แต่ศิลปิน แอลลิแกนเดอะ แคลเดอ นักประติมากรที่สร้างงานประติมากรรมด้วยลวดด้วยเหล็กแผ่น ประติมากรรมที่อยู่นอกอาคารใหญ่โต แต่ให้ความรู้สึก ถึงความแข็งแรง ใหญ่โต ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม สัมผัสด้วยความรู้สึกจากความหนาที่บีบ ความสูงใหญ่ เป็นรูปทรงตัดทอน (Distortion) ให้ผู้ชมจินตนาการ งานประติมากรรมที่ความแปลกแตกต่างกับงานประติมากรรมของศิลปินอื่น ประติมากรรมที่สร้างชื่อเสียงให้กับแอลลิแกนเดอะ แคลเดอ คืองานประติมากรรมเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถเคลื่อนไหวได้ด้วยแรงลมและมอเตอร์ งานประติมากรรมของเขา มีทั้งชนิดตั้งบนพื้น ติดผนัง และเพดาน งานประติมากรรมขนาดใหญ่ประดับหน้าสถาปัตยกรรม ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม งานประติมากรรมของแอลลิแกนเดอะ แคลเดอ เปลี่ยนรูปแบบงานประติมากรรมแบบคลาสสิกที่เน้นรูปแบบเหมือนจริงให้ความสำคัญกับบุคคลสำคัญ และเรื่องราวในประวัติศาสตร์สู่ความเป็นประติมากรรมร่วมสมัย มีแนวคิดสอดคล้องกับศิลปะหลังสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับผู้ชม ความเคลื่อนไหวของประติมากรรม ประติมากรรมเคลื่อนไหวเป็นการเปิดกว้าง

ของความคิดสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศิลปินยุคศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post modern) จากการนำผลงานประติมากรรมของ แอลลิกันซานเตอะ แคลเตอ มาวิเคราะห์และได้ผลสรุป ดังนี้

1. งานประติมากรรมส่วนใหญ่ได้แรงบันดาลใจการสร้างงาน จากสิ่งแวดล้อม รูปร่างของสัตว์ เช่น แม่ไก่ สัตว์สี่เท้าขนาดใหญ่ วัว ควาย นกบิน รูปทรงตัดทอนรายละเอียดให้เรียบง่าย และรูปทรงจากเรขาคณิต รูปทรงที่ใช้เป็นรูปทรงกลม สามเหลี่ยม รูปทรงอิสระ รูปทรงเรียบง่าย เป็นงานประติมากรรมให้ผู้ชมจินตนาการได้ด้วยตนเอง

2. การออกแบบโครงสร้าง ใช้โครงสร้างแบบอิสระ สามารถมองได้รอบด้าน รูปแบบสามารถเปลี่ยนรูปไปตามมุมมอง เส้นที่ใช้เป็นเส้นโค้งประกอบเส้นตรงเป็นส่วนใหญ่

3. กลวิธีการผลิต ใช้วิธีการแกะสลัก การเชื่อม (โลหะชนิดแผ่น) การเคลื่อนไหวด้วยมอเตอร์ มือ แรงลม วัสดุที่ใช้ ไม้ โลหะแผ่น เส้นลวด เส้นเชือก พลาสติก และเศษวัสดุต่างๆ

สันนิษฐานว่าเสรีภาพทางความคิดของแอลลิกันซานเตอะ แคลเตอ ประกอบกับการขาดแคลนอำนาจหน้าที่ ต้นทุนการผลิตสูง ประกอบกับความนิยมของกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความสำคัญของคุณค่าการออกแบบ รูปแบบสร้างสรรค์ มากกว่าคุณค่าทางวัสดุ มีราคาเป็นจุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแนวคิดของนักออกแบบเครื่องประดับรุ่นใหม่ เครื่องประดับแฟชั่น เครื่องประดับปลอมได้เข้ามามีบทบาทต่อวงการอุตสาหกรรมเครื่องประดับตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นักออกแบบเครื่องประดับมีเสรีภาพทางความคิดมากขึ้น ไม่ยึดติดกับการออกแบบและผลิตเครื่องประดับแบบคลาสสิก รูปแบบที่ต้องสวยงามหรูหราในอดีต การออกแบบเครื่องประดับในอนาคต มีแนวโน้มที่มีรูปแบบเรียบง่าย ใช้วัสดุหลายอย่างมาบูรณาการร่วมกัน วัสดุไม่จำเป็นต้องเป็นอัญมณีราคาแพง พลาสติก แก้ว หนัง ไม้ กระดุก ลวด และเศษวัสดุต่างๆ จะกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการทำเครื่องประดับ ความนิยมในการใช้เครื่องประดับเป็นเพียงเครื่องประดับที่มีความสวยงามอยู่ในความแปลกอย่างสร้างสรรค์ ราคาไม่แพง เป็นเครื่องประดับแฟชั่น หมุนเวียนไปอย่างรวดเร็ว กลุ่มเป้าหมายที่ใช้เครื่องประดับราคาไม่แพงจะขยายฐานมากกว่ากลุ่มผู้ใช้เครื่องประดับที่ทำจากอัญมณีแท้ที่มีราคาแพง แนวโน้มของเครื่องประดับจะแข่งขันกันที่การออกแบบเน้นความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกวัสดุราคาถูกมาใช้ให้ดูมีราคา เครื่องประดับราคาถูกจะกลายเป็นอุตสาหกรรมที่แข่งขันกันอย่างสูงในระดับนานาชาติประเทศดังจะเห็นได้จาก นักออกแบบตะวันตกที่ประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงจากการออกแบบแฟชั่นเครื่องประดับเป็นส่วนมาก

Abstract

From the research today, jewelry design from international country especially in Europe, the design and manufacturing of jewelry is totally different from the past thus fashion jewelry that is made from artificial gem and other materials for example : mirror, glass, plastic and beads to produce jewelry. The partial changes come from lack of genuine material which are highly in cost, but another is from the idea of postmodern artists involve changing design and material ; the post modern's concept concern about freedom, unlike and non-tradition which is influenced by Dada and Pop Art. Those painting give the feeling of unusual, panic and wonder. Alexander Gilder, Sculptor who create his sculpture with wire and metal sheet. His exterior sculptures give the sense of strong and stable which people can perceive when they participate in it. The Gilder's arts give people use their imagination to sense the information of distorted shape which differ from other artist's sculptures. Gilder's well known sculpture is movable sculpture which moves by wind and motor. Most of his sculpture install on the ground and mount on the wall or ceiling. For large sculptures, they decorate in front of architectures which people can walk through or participate in it. The sculptures from Alexander Gilder has change the classic styles which emphasize in individual, realistic and history to contemporary art. He give precedence to audience and movement of the sculpture. Moving sculptures opens up creativity, which shows ideas of postmodern artists. From analysis Gilder's work, these are the result of summarize:

1. Most of the creation was inspired from nature, for example: animals body- from hens, cows, to flying birds by distortion in order to make them as geometric forms. The types of geometric forms used are circles, squares, and free-forms for the audience to imagine.

2. The designing of structure uses the free-form style which enables to focus and transform in all sides. Lines that are used as curves associates mostly with the straight lines.

3. The methods of production are engraving, weld (metal sheets), hand, and usage of wind and motors to produce the movement. Types of materials being used are metal sheets or plates, wires, ropes and other raw materials. With the lack of genuine gems and high production cost, new generation turn to the new idea of design. It is assumed that the freedom of thinking of Gilder is the point to change young jewelry designer's idea which trendy design or creativity is more value than expensive materials.

Newsday, costume jewelry play an important role in industrial fashion jewelry follow the need of target group. Jewelry designers have more freedom of idea than the past. They are not attach themselves with the luxury or classic style to create the piece of art. From the research, it shows the trend of jewelry design in the near future. It has to be simple forms or several objects to integrate. It does not need to be an expensive material. The plastic, glass, leather, wood, bone, wire or a piece of paper can be valuable jewelry in those designs. Popularity in costume jewelry usage is for beauty and distinction. Moreover, the jewelry themselves are inexpensive and fashionable. The Consumer of costume jewelry expand rate more than classic jewelry which made from costly materials. Inexpensive jewelry will be high competitive in the worldwide industry. As in Europe, most well know designers are successful from fashion jewelry design or costume design.

ภูมิหลัง

ในช่วงเวลาประมาณสองทศวรรษที่ประเทศไทยชุดอัญมณีอันมีค่าขึ้นมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแถบจังหวัดจันทบุรี กาญจนบุรี ตาก และที่อื่นๆ ตลาดอัญมณีไทยได้กลายเป็นศูนย์กลางอัญมณีแหล่งหนึ่งของโลก กอปรกับความเป็นช่างฝีมือทางด้านการทำงานเครื่องประดับ ที่สืบทอดสายเลือดหรือประสบการณ์ความประณีตวิจิตรบรรจงมาจากบรรพบุรุษ ทำให้ตลาดเครื่องประดับและอัญมณีไทยเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ หลังจากนั้นไม่นานทรัพยากรอัญมณีไทยก็ลดลง พร้อมกับการล่มสลายทางเศรษฐกิจในปี 2540 การเป็นตลาดเครื่องประดับและอัญมณีที่โดดเด่นของไทย นอกจากปริมาณอัญมณีจากผืนแผ่นดินไทยที่ลดลงเป็นลำดับแล้ว เครื่องประดับอัญมณีไทยมีจุดอ่อนทางด้านอื่นตามมาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาวะที่ขาดการพัฒนาทักษะการออกแบบเครื่องประดับสมัยใหม่ เครื่องประดับร่วมสมัยที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในสังคมใหม่ กลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายทางรสนิยม กลุ่มเป้าหมายที่มีปริมาณมาก ไม่สอดคล้องการผลิตแบบมวลผลิต (Mass Production) รวมทั้งการผลิตที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าเข้ามารองรับ ทั้งการออกแบบและกระบวนการผลิต จุดอ่อนดังกล่าวได้ส่งผลมาจนถึงขณะนี้

เศรษฐกิจเครื่องประดับไทยมีจุดอ่อนจากปัญหาหลายรูปแบบ ทำให้ต้องผลักดันและพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีขึ้น กล่าวเฉพาะธุรกิจทางด้านเครื่องประดับและอัญมณี ต้องเร่งทั้งการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่หนักแน่นและคมชัด

เร่งพัฒนากระบวนการผลิตให้ก้าวหน้าทันสมัย ทั้งอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) และพร้อมที่จะแข่งขันได้ในตลาดโลก ในระดับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ นอกจากนั้นแล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งคือ การพัฒนากำลังคนทางด้านงานออกแบบและการผลิตที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานช่างฝีมือและความประณีตบรรจงที่มีมาแต่อดีตกาล เครื่องประดับเป็นงานศิลปะผสมช่างฝีมือ มียุคสไตล์ศิลปะแต่ละยุคแสดงให้เห็น มีอิทธิพลของศิลปะแต่ละยุคสมัยปรากฏอยู่ในงานเครื่องประดับในอดีต มีลักษณะเป็นงานศิลปะไม่ใช่งานอุตสาหกรรม การออกแบบเครื่องประดับระยะแรกออกแบบโดยศิลปินที่เป็นจิตรกร เป็นช่างเขียนภาพเหมือนและนักประติมากร ผลงานการออกแบบเครื่องประดับจึงเน้นที่ความเหมือนจริง เพื่อให้ภาพดังกล่าวสามารถบอกช่างผลิตเกี่ยวกับรูปแบบที่ต้องการได้ชัดเจน ต่อมานักออกแบบเครื่องประดับต้องตัดทอนรายละเอียดลง เนื่องจากการผลิตบังคับการออกแบบเครื่องประดับโดยพัฒนาจากรสนิยมของนักออกแบบเป็นหลักไม่คำนึงถึงสิ่งใดในช่วงแรก เปลี่ยนเป็นออกแบบตามคำสั่งของผู้จ้างผลิต ที่เป็นชนชั้นสูงมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ผู้ใช้หรือกลุ่มเป้าหมายมักเป็นผู้นิยมศิลปกรรมรูปแบบต่างๆ ทำให้การออกแบบเครื่องประดับออกแบบโดยศิลปินเขียนภาพจิตรกร และประติมากรเป็นส่วนใหญ่ นักออกแบบเครื่องประดับตะวันตกใช้แนวคิดจากยุคสมัยศิลปกรรมในช่วงเวลานั้นเป็นแนวการออกแบบเครื่องประดับ ผลงานได้รับการยอมรับการออกแบบเครื่องประดับจึงเป็นไปตามอิทธิพลของยุคสมัยศิลปกรรมในแต่ละช่วงเวลา เครื่องประดับเป็นงานผสมผสานกันระหว่างงานสองมิติ และ

สามมิติ นักออกแบบเครื่องประดับต้องมีจินตนาการระหว่างงานสองมิติและสามมิติ และสามารถมองเห็นทะลุถึงผลงานหลังการผลิตจริงได้ ดังนั้นการออกแบบเครื่องประดับต้องมีสุนทรีย์และความงามตั้งแต่แรกเริ่มจนครบกระบวนการผลิตจริง เนื่องจากการออกแบบเครื่องประดับต้องมีการผลิตจริง กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยน เนื่องจากวัสดุ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และกระบวนการผลิตที่ต้องการผลิตอย่างรวดเร็วให้ได้หลายชิ้น เป็นตัวคุม ที่สำคัญที่ทำให้ นักออกแบบเครื่องประดับปฏิบัติตาม ทั้งนี้เพื่อผลของเศรษฐกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการออกแบบ

นักออกแบบเครื่องประดับตะวันตกที่ประสบผลสำเร็จหลายคน ใช้วิธีการบูรณาการการออกแบบเครื่องประดับตามยุคสมัยผสมผสานกับความคิดอิสระของตน พัฒนางานออกแบบเครื่องประดับโดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเครื่องประดับคลาสสิกในอดีตที่นิยมความหรูหราอันมีจริงราคาแพง นักออกแบบเครื่องประดับค้นคว้าวัสดุใหม่ๆ เช่น เปลือกหอย พลาสติก แก้ว ไม้ กระจุก สัตว์ วัสดุธรรมชาติ เชือก ฯลฯ มาทำเป็นเครื่องประดับ โดยเน้นการออกแบบแปลกใหม่ที่ไม่เคยใช้มาก่อนในอดีต แนวการออกแบบนี้ นักออกแบบเครื่องประดับตะวันตกอาจได้มาจากศิลปะยุคหลังสมัยใหม่ที่พัฒนาจากยุคดาดา (Dada) มีส่วนผลักดันให้นักออกแบบเครื่องประดับไฝหาความเป็นอิสระหลุดพ้นจากเครื่องพันธนาการทางการตลาด ซึ่งเป็นแนวคิดของศิลปะยุคหลังสมัยใหม่ที่สอดรับกับการออกแบบเครื่องประดับปลอม (Costume Jewelry) ของนักออกแบบเครื่องประดับในยุโรปหลายคน เช่น Pierre Cardin, Anne Kline, Yves Saint Laurent,

Christian Dior, Chanel สร้างชื่อเสียงด้านการออกแบบเครื่องประดับจากการออกแบบเครื่องประดับปลอม ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบการใช้วัสดุ การบูรณาการที่แตกต่างหลายรูปแบบ และปัจจุบันเครื่องประดับปลอมเป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เป็นเครื่องประดับที่ทำรายได้หลักให้กับต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่าแนวคิดสร้างสรรค์เช่นนี้ คาดว่ามาจากอิทธิพลศิลปะยุคหลังสมัยใหม่

ศิลปะแต่ละยุคสมัย เป็นพื้นฐานและข้อมูลสำคัญสำหรับการศึกษาวិเคราะห์ และมีอิทธิพลต่อผลงานช่างทุกสาขา โดยเฉพาะงานที่สัมพันธ์กับหลักฐานเพื่อการศึกษาอิทธิพล สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความเชื่อและการดำรงชีวิตในอดีต ศิลปะแต่ละยุคเป็นฐานการพัฒนาผลงานให้เกิดความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ สไตลศิลปะแต่ละยุคทำให้เห็นการพัฒนาการทางความเชื่อ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รสนิยมของแต่ละช่วงเวลา ศิลปะมีอิทธิพลสามารถถ่ายทอดเข้าหากัน แม้ต่างทิศทางต่างประเทศ แม้ช่วงเวลาจะแตกต่างกัน แต่สามารถส่งอิทธิพลถึงกันได้ ศิลปะตะวันตกและศิลปะตะวันออกหลายยุคสมัย มีอิทธิพลไปยังประเทศต่างๆ โดยทั่ว เครื่องประดับที่ผลิตแต่ละช่วงเวลาล้วนมีรูปแบบของการพัฒนาการโดยได้อิทธิพลร่วมสมัยจากแนวคิดการสร้างงานออกแบบมาจากศิลปะแต่ละยุคสมัย ได้รับการนิยมนำมาใช้แตกต่างกันตามวาระโอกาสและสถานภาพที่แตกต่างกัน

การออกแบบเครื่องประดับปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อการอยู่รอด เนื่องจากเครื่องประดับไทยหลายปีที่ผ่านมา เป็นรายได้หลักทำรายได้

เข้าสู่ประเทศปีละหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐ ปัจจุบันเครื่องประดับไทยกำลังประสบปัญหาหลายด้าน ตั้งแต่การออกแบบ เทคโนโลยีการผลิตวัสดุที่ใช้ผลิต แรงงานฝีมือ และผู้ประกอบการ โดยเฉพาะมีคู่แข่งด้านแรงงานฝีมือการผลิตอย่างเด่นชัดในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา จีน อินเดีย เป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทย เกาหลีและเวียดนาม กำลังติดตามมาเป็นคู่แข่งของไทย การออกแบบเครื่องประดับไทยยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประกอบกับอัญมณีที่เคยเป็นรายได้ที่สำคัญกำลังลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา มีการเรียนการสอนวิชาเอกศิลปะเครื่องประดับ สาขาการออกแบบทัศนศิลป์ ในคณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้รับเงินอุดหนุนให้ทำฐานข้อมูลจากโครงการจัดตั้งศูนย์การศึกษาและพัฒนาแฟชั่น ภายใต้โครงการบริการวิชาการชุมชน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำเป็นต้องสร้างฐานข้อมูลการออกแบบเครื่องประดับ เพื่อพัฒนาและกำหนดทิศทางการออกแบบเครื่องประดับในอนาคต ให้กับนักออกแบบเครื่องประดับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องประดับ ซึ่งไม่มีโอกาสได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เนื่องจากเวลาและโอกาส สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ของโครงการนี้ ไปใช้ประโยชน์ต่อวงการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องประดับ เพื่อแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานและนำไปขยายผลการดำเนินงานขั้นต่อไปได้

ความมุ่งหมายของการศึกษา

ศึกษาการสร้างงานศิลปะหลังสมัยใหม่และประติมากรรมของแอลลิกซานเดอะ แคลเดอ เพื่อ

พัฒนาสู่แนวโน้มการออกแบบเครื่องประดับในอนาคต

ความสำคัญของการศึกษา

ได้ฐานข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ เพื่อพัฒนา นักออกแบบเครื่องประดับไทยให้สามารถกำหนดแนวโน้มรูปแบบเครื่องประดับสู่ตลาดสากลได้

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะผลงานประติมากรรมของแอลลิกซานเดอะ แคลเดอ (Alexander Calder) ซึ่งเป็นผลงานประติมากรรมสมัยใหม่ที่มีแนวคิดและการสร้างงานสอดคล้องกับลัทธิศิลปะหลังสมัยใหม่ จำนวน 10 ชิ้น (โดยการคัดเลือกอย่างเจาะจง) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาออกแบบเครื่องประดับเพื่อกำหนดแนวโน้มเครื่องประดับ 20 แบบ และคัดเลือกผลิตจริง 10 แบบ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ศิลปะ ศิลปะสมัยใหม่และศิลปะหลังสมัยใหม่
2. ศึกษางานศิลปะสามมิติแบบลอยตัวประเภทงานประติมากรรมสมัยใหม่
3. คัดเลือกผลงานประติมากรรมสมัยใหม่ที่มีแนวคิดโน้มเอียงไปทางศิลปะหลังสมัยใหม่
4. วิเคราะห์ผลงานประติมากรรมสมัยใหม่
5. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ออกแบบเครื่องประดับ 20 แบบ
6. คัดเลือกงานออกแบบเครื่องประดับจาก 20 แบบ ผลิตจริง 10 ชิ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันการออกแบบเครื่องประดับต่างประเทศ โดยเฉพาะแถบประเทศยุโรป การออกแบบเครื่องประดับรวมถึงการผลิตไม่ใช่รูปแบบเครื่องประดับแบบคลาสสิกเป็นหลัก เช่นอดีต แต่เป็นเครื่องประดับแฟชั่น เครื่องประดับที่ทำจากเพชรเทียม พลอยเทียม อัญมณีสังเคราะห์ และใช้วัสดุอื่น เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก ลูกบิด มาผลิตเป็นเครื่องประดับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการขาดแคลนวัสดุจริงที่มีราคาสูง แต่ส่วนหนึ่งสันนิษฐานว่า แนวคิดของศิลปินยุคศิลปะหลังสมัยใหม่ มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการออกแบบและการใช้วัสดุผลิตเครื่องประดับด้วยแนวคิดและการสร้างงานศิลปะหลังสมัยใหม่ ที่มีเสรีภาพ อิสระภาพ และความคิดสร้างสรรค์แบบแปลกแยก แตกต่าง ผิดรูป ผิดที่ ผิดทาง ไม่อยู่ในกฎระเบียบที่ศิลปินเคยยึดถือเป็นแบบอย่างอีกต่อไป ความคิดแปลกแยกนี้ มีมาตั้งแต่ศิลปะป๊อปอาร์ต โดยการสร้างงานศิลปะกรรม จิตรกรรมที่ให้ความรู้สึกประหลาด เกิดรูปแบบศิลปะที่ดูแล้วน่าตกใจ สร้างความฉงนสงสัยให้กับผู้ดู และไม่อยู่ในกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนหรือประเพณี เช่น ศิลปะสมัยใหม่ แต่ศิลปินแอลลิกซานเดอะ แคลเดอ นักประติมากรที่สร้างงานประติมากรรมด้วยลวดด้วยเหล็กแผ่น ประติมากรรมที่อยู่นอกอาคารใหญ่โต แต่ให้ความรู้สึกถึงความแข็งแรง ใหญ่โต ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม สัมผัสด้วยความรู้สึกจากความหนาที่บีบความสูงใหญ่ เป็นรูปทรงตัดทอน (Distortion) ให้ผู้ชมจินตนาการ งานประติมากรรมที่สร้างชื่อเสียงให้กับแอลลิกซานเดอะ แคลเดอ คือ งานประติมากรรมเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถเคลื่อนไหว

ได้ด้วยแรงลมและมอเตอร์ งานประติมากรรมของเขามีทั้งชนิดตั้งบนพื้น ติดผนังและเพดาน งานประติมากรรมขนาดใหญ่ประดับหน้าสถาปัตยกรรมให้ผู้ชมมีส่วนร่วม งานประติมากรรมของแอลลิกซานเดอะ แคลเดอ เปลี่ยนรูปแบบงานประติมากรรมแบบคลาสสิกที่เน้นรูปแบบเหมือนจริงให้ความสำคัญกับบุคคลสำคัญ และเรื่องราวในประวัติศาสตร์สู่ความเป็นประติมากรรมร่วมสมัย ให้ความสำคัญกับผู้ชม ความเคลื่อนไหว และการมีส่วนร่วมของงานประติมากรรมเคลื่อนไหว เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดของศิลปินยุคศิลปะหลังสมัยใหม่ จากการนำผลงานประติมากรรมของแอลลิกซานเดอะ แคลเดอ มาวิเคราะห์ได้ผลสรุป ดังนี้

1. งานประติมากรรมส่วนใหญ่ได้แรงดลใจการสร้างงานจากสิ่งแวดล้อม รูปร่างของสัตว์ เช่น แม่ไก่ สัตว์สี่เท้าขนาดใหญ่ วัว ควาย นกบิน รูปทรงคัตทอนรายละเอียดให้เรียบง่าย และรูปทรงจากเรขาคณิต รูปทรงที่ใช้ เป็นรูปทรงกลม สามเหลี่ยม รูปทรงอิสระ รูปทรงเรียบง่าย
2. การออกแบบโครงสร้าง ใช้โครงสร้างแบบอิสระ สามารถมองได้รอบด้าน รูปแบบสามารถเปลี่ยนรูปไปตามมุมมอง เส้นที่ใช้เป็นเส้นโค้งประกอบเส้นตรงเป็นส่วนใหญ่
3. กลวิธีการผลิต การแกะสลัก การเชื่อม (โลหะชนิดแผ่น) การเคลื่อนไหวด้วยมอเตอร์มือ แรงลม วัสดุที่ใช้ ไม้ โลหะแผ่น เส้นลวด เส้นเชือก พลาสติก และเศษวัสดุต่างๆ สันนิษฐานว่าเสรีภาพทางความคิดของแอลลิกซานเดอะ แคลเดอ ประกอบกับการขาดแคลนอัญมณีแท้ ต้นทุนการผลิตสูง ความนิยมของกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความสำคัญของคุณค่าการออกแบบ รูปแบบ

สร้างสรรค์ มากกว่าคุณค่าทางวัสดุ มีราคาเป็นจุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแนวคิดของนักออกแบบเครื่องประดับรุ่นใหม่ เครื่องประดับแฟชั่น ประเภทเครื่องประดับปลอมได้เข้ามามีบทบาทต่อวงการอุตสาหกรรมเครื่องประดับตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นักออกแบบเครื่องประดับมีเสรีภาพทางความคิดมากขึ้น ไม่ยึดติดกับการออกแบบและผลิตเครื่องประดับแบบคลาสสิก รูปแบบที่ต้องสวยงามหรูหราในอดีต นักออกแบบเครื่องประดับชาวฝรั่งเศส เรเน่ ลาลีก (Rene Lalique) เป็นผู้หนึ่งที่จุดประกายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการออกแบบเครื่องประดับ จากรูปแบบเครื่องประดับคลาสสิก เป็นเครื่องประดับแฟชั่น เครื่องประดับปลอม ในปี 1900 เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเปลี่ยนแปลงการใช้วัสดุราคาแพงมาเป็นวัสดุราคาถูกที่หาได้จากธรรมชาติ โดยนำวัสดุที่ไม่มีราคา มาสร้างเป็นงานเครื่องประดับที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ด้วยการนำกระดูกสัตว์ เขาสัตว์ กระดองเต่ามาแกะสลักเป็นหวี และในปี 1932 ได้ทำจี้แกะสลักประมาณ 150-200 ชิ้น และผลิตเครื่องประดับออกแบบศิลปะแบบอาร์ตดีโก จำนวน 1,000 ชิ้น ในครั้งเดียวกัน และนี่คือจุดแยกกระหว่างศิลปะเครื่องประดับและเครื่องประดับอุตสาหกรรมเพื่อการค้า ต่อมา เรเน่ ลาลีก ยังนำแก้วเป่ามาผลิตเป็นเครื่องประดับ การพัฒนาเครื่องประดับด้วยการใช้วัสดุกระจกสี แก้วหลอมเป็นรูปทรง กระดุก กระดองเต่า และรูปแบบเครื่องประดับที่ออกแบบอย่างเรียบง่ายได้กลายเป็นที่นิยมของกลุ่มเป้าหมาย เครื่องประดับปลอมเข้ามามีบทบาทสร้างแนวโน้มให้การออกแบบเครื่องประดับรูปแบบใหม่ ที่เป็นไปตาม

กระแสช่วงสั้นๆ ที่เรียกว่าเครื่องประดับแฟชั่น เครื่องประดับปลอมตั้งแต่นั้นมา

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงแนวโน้มการออกแบบเครื่องประดับในอนาคต มีแนวโน้มที่มีรูปแบบเรียบง่าย ใช้วัสดุหลายหลายมาบูรณาการร่วมกัน วัสดุไม่จำเป็นต้องเป็นอัญมณีราคาแพง พลาสติก แก้ว หนัง ไม้ กระดุก ลวด และเศษวัสดุต่างๆ จะกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการทำเครื่องประดับ ความนิยมในการใช้เครื่องประดับเป็นเพียงเครื่องประดับที่มีความสวยงามอยู่ในความแปลกอย่างสร้างสรรค์ ราคาไม่แพงเป็นเครื่องประดับแฟชั่น หมุนเวียนไปอย่างรวดเร็ว กลุ่มเป้าหมายที่ใช้เครื่องประดับแฟชั่นจะขยายฐานมากกว่ากลุ่มผู้ใช้เครื่องประดับที่ทำจากอัญมณีแท้มีราคาแพง แนวโน้มของเครื่องประดับจะแข่งขันกันที่การออกแบบเรียบง่ายใช้วัสดุราคาถูก เครื่องประดับราคาถูกลงจะกลายเป็นอุตสาหกรรมที่แข่งขันอย่างสูงในระดับนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากนักออกแบบตะวันตกที่ประสบผลสำเร็จมีชื่อเสียงจากการออกแบบแฟชั่นเครื่องประดับเป็นส่วนมาก

ข้อเสนอแนะ

การออกแบบเครื่องประดับมีแนวโน้มเป็นเครื่องประดับราคาถูกลง ทั้งนี้จากวัสดุที่ใช้ แต่ราคาการออกแบบที่ต้องการความสวยงาม ความประณีตในการผลิตยังคงอยู่ การออกแบบที่สร้างสรรค์ การผลิตด้วยฝีมือประณีตยังคงเป็นความต้องการของกลุ่มผู้ใช้เครื่องประดับ และยังเป็นมูลค่าเพิ่มให้กับเครื่องประดับอยู่ การรู้วิธีการผสมผสานกับวัสดุต่างชนิด เช่น ผ้าลูกไม้ ผสมกับลูกแก้ว ลูกบิด พลาสติก หรือลวดสีกับแก้ว

นักออกแบบที่มีความคิดสร้างสรรค์ย่อมรู้วิธีการผสมผสานระหว่างวัสดุราคาถูกกับวัสดุราคาแพง วัสดุทึบแสงกับวัสดุโปร่งแสง วัสดุหยาบกับวัสดุละเอียด วัสดุที่แผ่เป็นระนาบกว้างกับวัสดุที่เป็นเส้นยาว การมองข้อมูลการออกแบบเครื่องประดับ และการเลือกวัสดุที่นำมาใช้ผลิต อย่างมองสิ่งเดียวด้านเดียว จะทำให้การออกแบบและการผลิตอยู่ในวงแคบ ความคิดรวบยอดของศิลปะหลังสมัยใหม่คือความอิสระไม่ยึดติด มีความแปลกแหวกกฎเกณฑ์ที่เคยมี สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือให้สิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วม เช่น ประติมากรรมของ

แอลลิกซานเดอะ แคลเดอ ที่มีความสอดคล้องส่วนหนึ่งที่สร้างงานประติมากรรมเคลื่อนไหว ประติมากรรมนอกรอาคารให้คนดูมีส่วนร่วม การออกแบบเครื่องประดับในอนาคตอาจมีเครื่องประดับที่เคลื่อนไหวได้ด้วยมอเตอร์ มีความแปลกแตกต่างโดยไม่ยึดกับกฎเกณฑ์นั้นอาจเป็นงานศิลปะเครื่องประดับที่สามารถเป็นต้นแบบของงานอุตสาหกรรมเครื่องประดับในอนาคต ทั้งนี้ นักออกแบบเครื่องประดับต้องมีความกล้าที่จะเดินตามแนวทางดังกล่าว

บรรณานุกรม

- [1] ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. (2548). **Introduction Postmodernism สู่โลกหลังสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.
- [2] พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง. (2547). **ประวัติศาสตร์นฤมิตรศิลป์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). **พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] วรณรัตน์ ตั้งเจริญ. (2536). **ศิลปะเครื่องประดับ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- [5] วิรุณ ตั้งเจริญ. (2547). **ศิลปะหลังสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ อีแอนด์ไอคิว.
- [6] _____. (2545). **ประวัติศาสตร์และการออกแบบ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ อีแอนด์ไอคิว.
- [7] _____. (2537). **การออกแบบ 2 มิติ**. กรุงเทพฯ: โอ เอส พรินติ้ง เฮ้าส์.
- [8] _____. (2527). **การออกแบบ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ วิมวอลอาร์ต.
- [9] ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2546). **ประวัติศาสตร์ศิลป์**. มหาสารคาม: สำเนาเย็บเล่ม.
- [10] สุพัตรา ศรีสุข. (11 กันยายน 2541). “การส่งเสริมและพัฒนาการส่งออกของอุตสาหกรรมเครื่องประดับ” เอกสารประกอบการบรรยาย กรมส่งเสริมการค้าส่งออก. กรุงเทพฯ: อัดสำเนา.
- [11] Bell Dubbs Joanne. (2000). **Costume Jewelry The Golden Age of Design**. China : Schiffe Publishing Ltd.

- [12] Evans Joan. (1989). **A History of Jewelry 1100 - 1870**. Newyork : Dover Publiscations, Inc.
- [13] Edition Second. (1998). **Arts, Ideas and Civilization**. New Jersey : Prentice Hall, Englewood Cliffs, N.J.07632.
- [14] Jackson Anna. (2002). **The V & A Guide To Period Styles**. Hong Kong : V & A Publications.
- [15] Moro Ginger. (1995). **European Designer Jewelry**. London: Published by Publishing, Ltd.
- [16] Nicholls Reeves Dale. (2006). **Anitque enameled jewelry**. China : PA 19310 USA.
- [17] Phillips Clare. (1996). **Jewelry From Antiquity to the Present**. London : Thames & Hudson Ltd.
- [18] Purcell Katherine. (1999). **Falize A dynasty of jewelry**. London : Thames & Hudson Ltd.
- [19] Sandstone Books. (1998). **Art Deco : Fashion and Jewelry**. London : Sandstone Books.
- [20] Sinclair, Ellsworth Ed. (1994). **Moods In Wire**. USA: Manassas Co.
- [21] Simonda Cherri. (1997). **Costume Jewelry**. USA : Collector Books A Division of Schroeder Publishing Co.,In.
- [22] Teshuva Baal Jacob. (1998). **Calder**. London : Printed in Germany.
- [23] <http://en.wikipedia.org/wiki/Sculpture>